

La refundació del capitalisme

- Creix un corrent d'opinió socialdemòcrata que advoca per polítiques anticícliques

ANTONIO PAPELL*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 5.11.08

La crisi que va començar a fer acte de presència fa 18 mesos ha resultat ser imprevisible. Primer es va produir l'esclat de la bombolla immobiliària nord-americana i la detecció de l'abús en les hipoteques d'alt risc; després va venir el tsunami de l'escalada de preus dels aliments i les matèries primeres; més tard, van irrompre l'escassetat creditícia i la paràlisi del mercat interbancari a causa de la desconfiança provocada per la inundació de valors contaminats, de manera que la crisi hipotecària es va convertir en crisi financera; finalment, la crisi financera s'ha convertit en una dura recessió.

Afortunadament, els estats han reaccionat i, al contrari del que va passar el 1929, han sortit a rescatar les institucions afectades poc després de les primeres fallides rellevants. I ara es disposen a revisar els fonaments del mercat financer global en la pròxima cimera de Nova York del 15 de novembre.

DE MOMENT, el pragmatisme s'imposa en forma de tractaments simptomàtics, aplicats amb encomiable celeritat, fins al punt que la crisi financera pròpiament dita està encarrilada. La lluita contra la recessió econòmica serà més dura. Però després resultarà inevitable que

s'extreguin greus lliçons de tot el que ha passat. És un fet que els grans canvis polítics s'esdevenen després de les grans crisis.

Després de la gran depressió del 1929, Roosevelt va edificar el New Deal, una aposta progressista pel mercat regulat per la intervenció estatal, que va ser assumida per tot l'Occident i que incloïa l'edificació d'un significatiu welfare state. Va ser l'anomenada edat d'or del capitalisme. Però després de la crisi dels anys 70, va sobrevenir la revolució conservadora de la mà de Ronald Reagan i Margaret Thatcher, que, sota la batuta teòrica de Friedman i Hayek, va encunyar un neoliberalisme exacerbant i dogmàtic que va satanitzar l'Estat de benestar, va consagrar l'axioma que els mercats són plenament capaços d'autoregular-se (qualsevol intervenció és contraproduent), va apostar per l'Estat mínim i va intentar demostrar que les baixades d'impostos no són oneroses (la cèlebre corba de Laffer). Aquell model de la mà invisible, que en bona part va acabar inspirant la integració europea (el pacte d'estabilitat i creixement té aquestes fonts), va arribar a la seva praxi més exacerbada amb l'adveniment dels neocon.

La revolució conservadora va engendrar una poderosa economia virtual en una incessant expansió especulativa que va portar alguns a pensar que s'havien acabat els clàssics cicles econòmics i que ens ha- víem embarcat en un miraculós i gairebé etern cicle llarg de Kondratieff. El volum del crèdit mundial ha arribat a ser 10 vegades el producte interior brut (PIB) mundial; els gestors de les empreses, com els inversors de risc, s'han guiat exclusivament per la cotització de borsa, sense fer ni la més mínima concessió a la racionalitat i a l'eficiència; la globalització econòmica no ha tingut el contrapès d'una mínima governança mundial; els bancs centrals han actuat sense tenir cap visió de futur, i han

reaccionat a les crisis sistèmiques --la dels puntcom o la de l'11-S-- mitjançant grans injeccions de liquiditat i baixada de tipus que, a l'arribar la inflació i pujar el preu del diner, han deixat en precari els més febles, famílies hipotecades o pimes endeutades en excés.

Actualment, quan el Govern republicà nord-americà ha realitzat insòlites nacionalitzacions de bancs i quan Nicolas Sarkozy parla de fons sobirans per adquirir empreses en dificultats, la regulació i la supervisió s'imposen sense cap discussió. I creix un corrent d'opinió, que bé es podria dir socialdemòcrata, que advoca per combatre la recessió a la manera keynesiana clàssica: mitjançant polítiques anticíclics. És a dir, entregant subsidis als aturats, transferint recursos des de l'Estat cap als ens regionals i locals, emprenent grans obres públiques, etcètera, mitjançant el recurs al dèficit públic per estimular la demanda.

LA TESI anglosaxona de l'Estat mínim està donant pas a la tesi europea de l'Estat civilitzador, encarregat de la regulació i la supervisió, titular d'una política econòmica vigilant i anticíclica, inspirador de regles no estrictament mercantils --de les ecològiques a les socials--, sostenidor d'un Estat de benestar que atorgui el contrapunt de la seguretat a la llibertat. Un Estat que treballi així mateix internacionalment per ordenar la globalització mitjançant unes normes de governança que impedeixin els paradisos fiscals, el dúmping social i mediambiental, l'existència d'intermediaris financers sense control...

El capitalisme selvàtic està, doncs, refundant-se, és a dir, donant pas a un altre de democràticament reglat sense zones buides. Aquesta és la gran transformació ideològica en curs que, segurament, serà la

conseqüència fecunda d'aquesta dramàtica crisi. Una crisi que s'hauria pogut evitar si el fonamentalisme no hagués fet estralls.

*Periodista